

นครบาล เพชรบูรณ์

พ.ศ. 2486-2487

1. ช่วงปี พ.ศ.2485 และพ.ศ.2486 ปลายมหาสงครามโลก ครั้งที่ 2 รัฐบาลซึ่งมี จอมพล ป. พิบูลสงครามเป็นนายกรัฐมนตรี ได้วางแผนจะย้ายเมืองหลวงมาตั้งที่เพชรบูรณ์ เพราะประเทศไทยกำลังตกอยู่ในภาวะคับขัน กรุงเทพฯ ถูกโจมตีจากการทิ้งระเบิดอย่างหนัก (จากฝ่ายสัมพันธมิตร) และเห็นว่าเพชรบูรณ์มีความเหมาะสมที่จะเป็นเมืองหลวงแห่งใหม่ เพราะมีชัยภูมิเหมาะสม มีภูเขาล้อมรอบ มีเส้นทางคมนาคมเข้าออกเพียงทางเดียว มีภูมิประเทศสวยงาม อากาศดี อยู่ตรงกลางของประเทศ เป็นศูนย์กลางภาคเหนือกับภาคอีสานและกรุงเทพฯ ทั้งยังต้องการสร้างเพชรบูรณ์ให้เป็นฐานทัพลับ เพื่อซ่องสุมกำลังไว้เพื่อรบขับไล่ศัตรู (ฝ่ายญี่ปุ่น) อีกด้วย

2. การดำเนินการก่อสร้างนครบาลเพชรบูรณ์ รัฐบาลจอมพล ป.พิบูลสงคราม ได้ออกคำสั่งเป็นคำสั่งนายกรัฐมนตรีเป็นส่วนใหญ่ โดยคำสั่งครั้งแรกในวันที่ 13 มีนาคม 2486 และดำเนินการร่างพระราชกำหนดจัดระเบียบราชการบริหารนครบาลเพชรบูรณ์ฯ กำหนดให้ราชการบริหารส่วนภูมิภาคจังหวัดเพชรบูรณ์เป็นนครบาลเพชรบูรณ์ และดำเนินการอพยพราษฎรมาตั้งหลักแหล่งที่เพชรบูรณ์ พร้อมกับย้ายที่ทำการรัฐบาลตลอดจนสถานที่ราชการมาตั้งที่เพชรบูรณ์ มีการทำพิธีสร้างหลักเมืองนครบาลฯ ที่บ้านบุ่งน้ำเต้า อำเภอหล่มสัก ส่วนที่ทำการราชการต่างๆ จะสร้างเป็นลักษณะชั่วคราว จ.ผ.ด. (จักสาน-ไม้ไผ่-ดินเผา)

ซึ่งได้เสื่อมสภาพไปหมดแล้ว ในปัจจุบันคงเหลือแต่เพียงเสาหลักเมืองนครบาลฯ เท่านั้น จึงจำลองมาสร้างเป็นอนุสรณ์นครบาลเพชรบูรณ์

3. รัฐบาลในขณะนั้นได้เกณฑ์คนมาสร้างเมืองหลวงใหม่ และสร้างถนนสายตะพานหิน-เพชรบูรณ์ อันเป็นเส้นทางคมนาคมเพียงทางเดียวในสมัยนั้น ได้มีการเกณฑ์แรงงานราษฎรมาจาก 29 จังหวัด จำนวนนับแสนคน (เกิดคำว่า "คนเกณฑ์" ขึ้น) ได้ประสบความยากลำบาก เจ็บป่วย ล้มตายด้วยไข้มาลาเรียจำนวนมาก และเพื่อประโยชน์ในการยุทธ จำเป็นต้องเพิ่มพลเมืองในเพชรบูรณ์ให้มากขึ้นโดยเร็ว จึงใช้วิธีอพยพราษฎรจากจังหวัดต่างๆ มากมาย มาตั้งบ้านเรือน และทำมาหากินที่เพชรบูรณ์ เพื่ออาศัยให้เพาะปลูกเลี้ยงสัตว์เป็นอาหารแก่หน่วยทหารและอาศัยแรงงาน การอพยพนี้เป็นการชักชวนให้มาทำมาหากิน ทางราชการจัดการขนส่ง และจัดแบ่งที่ทำกินให้ฝั่งตะวันออกแม่น้ำป่าสัก และให้ทุนเริ่มแรกตามสมควร

4. ได้มีการย้ายส่วนราชการสำคัญต่างๆ มาที่เพชรบูรณ์ เช่น กระทรวงการคลัง ตั้งที่ถ้ำฤาษี ตำบลบุ่งน้ำเต้า อำเภอหล่มสัก ได้ขนย้ายพระคลังสมบัติ ทรัพย์สินของชาติ ทรัพย์ในพิพิธภัณฑ์แห่งชาติมาเก็บไว้ ณ ที่นี้ด้วย มีการก่อสร้างตึกทำการ ตลอดจนก่อสร้างปรับปรุงถ้ำเก็บทรัพย์สมบัติให้มั่นคงปลอดภัย ปัจจุบันชาวบ้านยังคงเรียกกันว่า "ถ้ำฤาษีสมบัติ" นอกจากนั้นยังมีการสร้างกระทรวงยุติธรรม ที่บ้านห้วยลาน ตำบลน้ำชุน อำเภอหล่มสัก กระทรวงมหาดไทย ที่บ้านบุ่งคล้า อำเภอหล่มสัก กระทรวงอุตสาหกรรม ที่บ้านติ้ว อำเภอหล่มสัก เป็นต้น

5. ในด้านการทหาร ได้ย้ายโรงเรียนนายร้อย จ.ป.ร. มาตั้งที่บ้านป่าแดง (ร.ร.นายร้อยป่าแดง) ตำบลป่าเลา อำเภอเมืองฯ มีการตั้งค่ายทหาร "พิบูลศักดิ์" ที่ตำบลหนองไขว่ อำเภอหล่มสัก ตั้งกระทรวงกลาโหม ที่บ้านป่าม่วง ตำบลท่าพล อำเภอเมืองฯ ย้ายกองทัพอากาศมาที่บ้านสักหลง อำเภอหล่มสัก ซึ่งเดิมวางแผนจะย้ายมาอำเภอท่าโรง (อำเภอวิเชียรบุรี) กรมยุทธโยธา คลังแสงและโรงงานช่างแสง กรมพลาธิการ กรมยุทธศึกษา กรมเสนาธิการทหารบก กรมเสนารักษ์ทหารบก กรมเชื้อเพลิง (โรงบ่มใบยาบ้านไร่) ฯลฯ ต่างก็มีการโยกย้ายมาอยู่ที่เพชรบูรณ์ และเป็นกำลังสำคัญในการสร้างเมืองหลวงใหม่ตามนโยบายของ จอมพล ป. พิบูลสงคราม

6. จอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้มอบหมายให้ พลตรีอุดมโยธา รัตนวดี เป็นผู้อำนวยการสร้างเมืองหลวงใหม่ มีหน้าที่สำคัญ คือ กำหนดผังเมือง และอำนวยการสร้าง มีการสร้างถนนชัยวิบูรณ์ จากอำเภอชัยบาดาล ผ่านวิเชียรบุรี มาบรรจบสายตะพานหิน–เพชรบูรณ์ที่วังชมภู ถนนชมรัฐระเวช จากชนแดนถึงเขารัง ถนนสามัคคีชัยจากเขารังถึงหล่มสัก โดยมีถนนขนานทั้งฝั่งตะวันออกคือถนนสุวินทวงศ์ และฝั่งตะวันตกคือ ถนนปฐมคชเสนีย์และถนนรัฐวัฒนาในตัวเมือง มีการตั้งกระทรวงเกษตรฯ ที่บ้านน้ำคำ ตำบลปากช่อง อำเภอหล่มสัก ตั้งกองชลประทานมีหน้าที่จัดสร้างทำนบกั้นน้ำ สร้างเขื่อนเหมือง ฝายบำรุงรักษาคลอง และลำห้วยให้สะอาดมีน้ำใช้ตลอดปี ให้มีการลอกห้วยป่าไม้แดง ห้วยน้ำก้อ ทำนบเหมือง ฝายห้วยท่าพล ห้วยน้ำชุน ลำห้วยนา ลำน้ำพุงที่หินฮาว อำเภอหล่มเก่า ทำการกักน้ำที่หนองนารี ตลอดจนให้รักษาความสะอาดของแม่น้ำป่าสัก

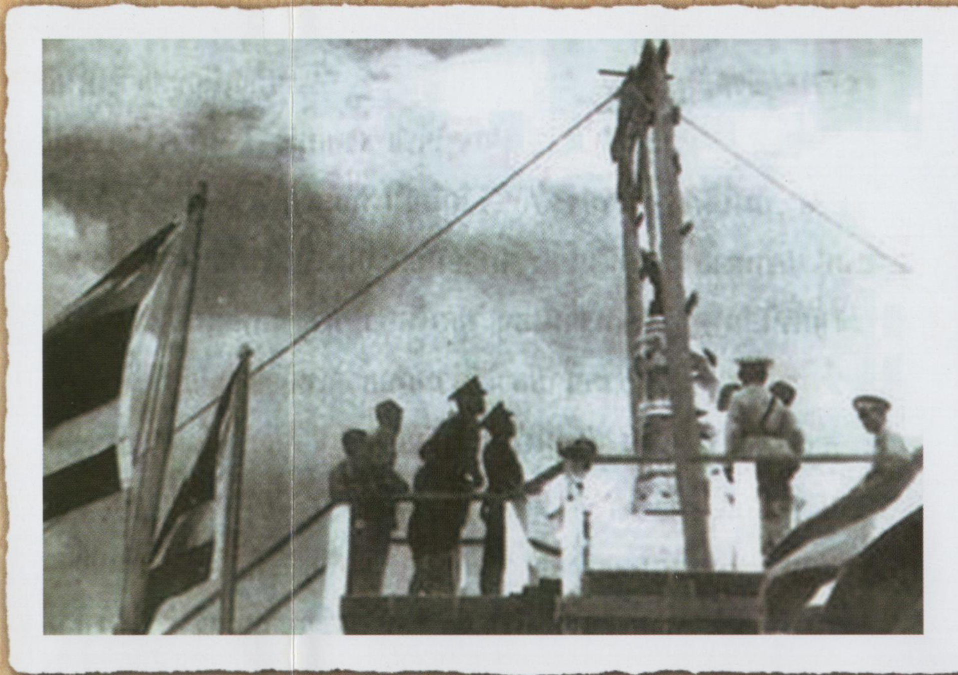

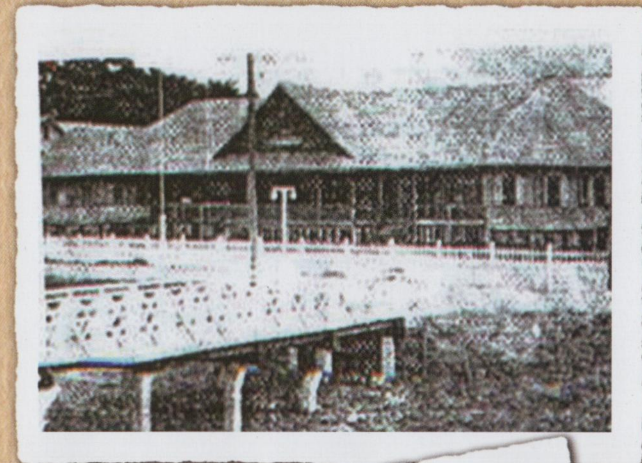
๗. จอมพล ป.พิบูลสงคราม ได้วางผังเมืองใหญ่ ๒ แห่ง คือ ๑. บริเวณเพชรบูรณ์ ๒. บริเวณหล่มสักและหล่มเก่า มีการกำหนดให้กระทรวง ทบวง กรม ต่างๆ ได้กระจายตั้งกันอยู่ทั่วจังหวัด โดยมิให้กระจุกตัวกันอยู่ในเมืองเหมือนกรุงเทพฯ มีการสร้างสำนักนายกรัฐมนตรี และศาลารัฐบาล ณ บริเวณน้ำตกห้วยใหญ่ หลังที่ตั้งกระทรวงพาณิชย์ ปลายห้วยป่าไม้แดง โดยให้ พ.ต.ล้อม บูรกรรมโกวิท เป็นผู้ควบคุมการก่อสร้าง (ถนนบูรกรรมโกวิทเป็นอนุสรณ์) นอกจากนั้นยังสร้างทำเนียบ "บ้านสุขใจ" ติดแม่น้ำป่าสัก เป็นที่พักอาศัยของจอมพล ป.พิบูลสงคราม และครอบครัว (บริเวณโรงน้ำแข็งเพชรเจริญเดิม) ทำเนียบ "สามัคคีชัย" ที่เขารัง และทำเนียบที่บ้านน้ำก้อใหญ่ไว้เป็นที่พักแรมมีถนนเข้าชื่อ เชิดบุญชาติ มีการวางแผนสร้างบ้านบัญชาการสำนักนายกฯ ที่บริเวณบึงสามพันด้วย

๘. การก่อสร้างเมืองหลวงใหม่ได้ทวีความสำคัญมากยิ่งขึ้น ในขณะนั้นได้มีการจักงบประมาณเพิ่มเติมเพื่อสร้างศาลากลางเพชรบูรณ์ (บริเวณเดียวกับที่ตั้งศาลากลางจังหวัดปัจจุบัน) และการเตรียมย้ายรัฐบาลมายังเพชรบูรณ์ จนกระทั่งมีการแต่งตั้ง พ.อ.ช่วง เชวงศักดิ์สงคราม เป็นรองนายกรัฐมนตรีมีหน้าที่ดูแลกิจการทั้งสิ้นที่เพชรบูรณ์แทนนายกรัฐมนตรี และมีอำนาจอย่างนายกฯ เรียกว่า รองนายกฯ ประจำเพชรบูรณ์ และเมื่อเดือนตุลาคม ๒๔๘๖ ได้มีการปรับปรุงเทศบาลเมืองเพชรบูรณ์ให้เป็นเทศบาลนครเพชรบูรณ์ เพื่อรองรับการก่อสร้างและการขยายตัวของเมืองหลวงใหม่

๙. ได้มีคำสั่งย้ายกรมโยธาเทศบาล (กรมโยธาธิการ) มาอยู่บ้านยาวี อำเภอเมืองฯ จัดการวางผังสร้างกรมไปรษณีย์กรมทาง และกรมขนส่ง ที่บ้านท่าพล อำเภอเมืองฯ มีการวางแผนสร้างทางรถไฟจากอำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรีมาที่จังหวัดเพชรบูรณ์ จนถึงจังหวัดเลย มีการสร้างบำรุงถนนสายหลักเพชรบูรณ์ ตั้งแต่เชิงเขาวังชมภูถึงค่ายทหารบ้านหินอาว อำเภอหล่มเก่า ตั้งกระทรวงศึกษาที่บ้านหนองแส ตำบลบุ่งคล้า อำเภอหล่มสัก แม้แต่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ยังมีแผนที่จะต้องอพยพมาเปิดสอนที่เพชรบูรณ์ด้วย โดยจะสร้างที่บ้านไร่ ตำบลสะเดียง แต่ขณะนั้นโรงเรียนเตรียมจุฬาฯ ได้อาศัยเรียนที่โรงเรียนเมืองเพชรบูรณ์ (เดิมเป็นโรงเรียนเพชรพิทยาคม)

10. การก่อสร้างและติดตั้งสิ่งอำนวยความสะดวกนั้น จอมพล ป.พิบูลสงครามได้สั่งการให้ติดตั้งเครื่องกำเนิดไฟฟ้าไว้หลายแห่งทั้งในเมืองและหน่วยราชการ มีการเพิ่มโทรศัพท์ให้เพียงพอแก่ความต้องการของราชการ ปรับปรุงการโทรเลข มีการสร้างโรงหนังไทยเพ็ชรบูล สโมสรรัตนโกสินทร์และโรงแรมขึ้นในเขตเมืองเพชรบูรณ์ เพื่อให้ข้าราชการได้ใช้เวลามาตรวจราชการ มีการสั่งการให้สร้างตลาดสดและอาคารเช่า 3 แห่ง คือ ตลาดเพชรบูรณ์ ตลาดวังชมภู และตลาดหล่มสัก ซึ่งทุกแห่งต้องมีโรงมโหรสพด้วย มีการออกหนังสือพิมพ์รายสัปดาห์เกี่ยวกับเหตุการณ์ในนครบาลเพชรบูรณ์ ชื่อเพชรบูลชัย

11. ได้มีการสั่งย้ายโรงพิมพ์ทุกประเภทมาที่เพชรบูรณ์ เพื่อเวลากรุงเทพฯ ถูกโจมตีทางอากาศไม่สามารถทำงานได้ จะได้ใช้โรงพิมพ์ตั้งใหม่ที่เพชรบูรณ์ พิมพ์หนังสือราชการ (ตั้งอยู่บ้านป่าแดง) และ โรงพิมพ์ธนบัตร โดยกรมแผนที่ทหาร (อยู่ที่หนองนายั้ง) จัดตั้งโรงเลื่อยที่วังชมภู โดยกรมยุทธโยธา (โรงเลื่อย ยย.) สร้างกระทรวงสาธารณสุข ที่บ้านวังซอง ตำบลท่าพล อำเภอเมืองฯ และโรงพยาบาล ที่ร่องแคน้อย ตำบลสะเดียง (บริเวณสถาบันราชภัฏเพชรบูรณ์ปัจจุบัน) ให้ชักชวนผู้รับเหมางานที่เพชรบูรณ์ เพราะมีการก่อสร้างทั้งส่วนราชการและเอกชนจำนวนมาก หากไม่มีใครมาก็ต้องเกณฑ์ให้มาจนพอแก่งาน

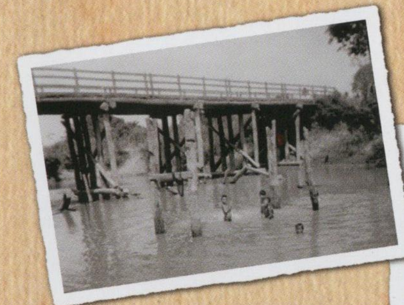
12. การก่อสร้างเมืองหลวงใหม่ได้ดำเนินการโดยเร่งด่วน และถือเป็นความลับของราชการ ยุทธของชาติตลอดมา เพื่อมิให้ข้าศึกรู้แผนการณ์ กระทั่งวันที่ 20 กรกฎาคม 2487 รัฐบาลจอมพล ป.พิบูลสงคราม ได้เสนอพระราชกำหนดระเบียบราชการบริหารนครบาลเพชรบูรณ์ฯ พ.ศ.2487 ต่อสภาผู้แทนราษฎร เพื่ออนุมัติเป็นพระราชบัญญัติ มีผลดำเนินการอย่างถาวรตลอดไป แต่ในที่สุดสภาผู้แทนราษฎรลงมติไม่อนุมัติ ด้วยคะแนนเสียง 48 ต่อ 36 ด้วยเหตุผลว่า

“เพชรบูรณ์เป็นแดนกันดาร ภูมิประเทศเป็นป่าเขา และมีไข้ชุกชุม เมื่อเริ่มสร้างเมืองนั้น ผู้ที่ถูกเกณฑ์ไปทำงานล้มตายลงนับเป็นพันๆ คน...”

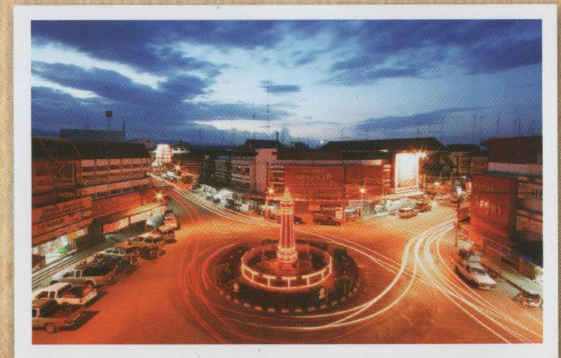

อนุสรณ์นครบาลเพชรบูรณ์แห่งนี้ จึงสร้างขึ้นเพื่อรำลึกถึงบุญคุณและอัจฉริยภาพของ จอมพล ป.พิบูลสงคราม และเพื่อคนเพชรบูรณ์จะได้ภูมิใจในประวัติศาสตร์ช่วงหนึ่งและความเจริญก้าวหน้าของบ้านเมืองตน

จัดทำโดย เทศบาลเมืองเพชรบูรณ์
โทร. 0-5671-1007 ต่อ 306 โทรสาร. 0-5671-1745
ศูนย์การท่องเที่ยวเทศบาลเมืองเพชรบูรณ์
โทร. 0-5671-2866 มือถือ 08-6510-5056